

DIO DUCE!
 DISSESTITO ACADEMICA,
 De
VSV
HISTORIÆ PRO-
VIDENTIÆ DIVINÆ,

Cujus
 PARTEM PRIOREM,
Venia ampliss. Facult Philosoph.

Viro Maxime Reverendo atque Celeberrimo

DN. JOHANNE
BROWALLIO,

S. S. Theol. Doct. & Scient. Nat. Prof. Ord.
Publico Cordatorum examini, in illustri,

Quod Aboæ floret Lyceo modeste siste

ISRAEL BJÖRK

Ostrobothniensis.

Die XVIII. Julii Anni MDCCXLIV.

Loco horisqve confvetis.

ABOÆ, exclud. Joh. Kiæmpe, Reg. Acad. Typgr.

Kongl. Majts
Tro Man och Lands Höfdinge
öfwer

Österbotn och Cajanaborgs Læhn,
DEN Högwrthorne GREFWEN,
Och FRI HERREN

HERR GUSTAV
CREVTZ,

Nädgunstige HERRE,

Wistiga skapade Gud sina werck ren först uti början,
Sen bar han och ej grömt them wistiga wärda, regera.
Inte kan hafva beständ, ther Gud ei siste i roret.
Sigr å regeraret, at det får lycksaliger utgång.

Intet af al Guds werck har sekrare rön utan Himmelens
Milda regering, en icke mensklig slachtet å jorden.
Han icke goda befremjar i alt, thet onda förbindrar,
Straffar och fäntliga sör, ett mycket godt uraf onda.
Himmel å jord över Herrans mer-k och dräpliga vragar,
Samt över all Hans råd uraf alt sit borta fig undre!
Tag ej illa thet upp, Eders Höggrefligh Nåde,
Stor uti Grefliger ärt, en storr uti manna bedrifter,
Störst uti Gudeligt acht, at Hims Monarchen upphöja,
Tag ej illa thet upp, det min kort fattade tancka
Om Guds hulda regerings sett, Ehrs Nåde tilægnas.
Hegna mig och min skrift Edra Nådiga wingar in under.

EDERS HÖGGREFLIGE NÅDES
HELDENBLADEN

allerödminkaste rianare

ISRAEL VJÖX

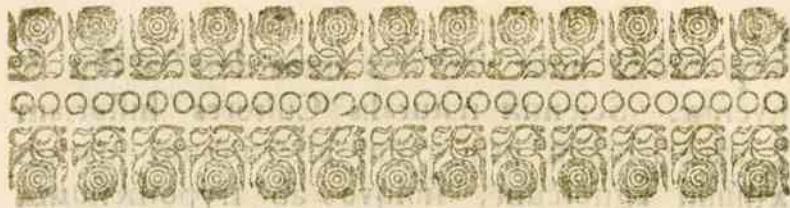
Borgmästaren i NyCarlsby
Edle och Högachtade Herren/
Herr SAMUEL BRINCK,
Förnåme gynnare.

Bruds Patron
Edle och Högachtade Herren/
Herr JOHAN JACOB KJK,
Gunsige gynnare,
Handelsmannen i Wasa,
Chreborne och Högtvålachtade
Herr JOHAN BLADH,
Min uprichtige Wän.

Iag wördar Guds försyn/ som unt mig åbla Wäner/
Iag wördar Theras gunst/ then jag med ndje fidner/
Iag ønskar Ehr alt godt för det I mig bewist/
Som ställ ej glömmas bort; men städje bli beprist.

Mine Högtårade Gynnares

Hdmiale tådare
ISR. BJÖRK

Die Polizei erlaubt die Befreiung der betroffenen Personen aus dem Gefangenensein. In diesem Falle ist es nur möglich, wenn die betroffene Person eine Strafe von mehr als 10 Jahren verbüßt hat und diese Strafe vollständig abgesessen ist. Die Polizei kann die Befreiung der betroffenen Personen aus dem Gefangenensein nicht gestatten, wenn die betroffene Person eine Strafe von weniger als 10 Jahren verbüßt hat oder wenn die betroffene Person eine Strafe von mehr als 10 Jahren verbüßt hat und diese Strafe nicht vollständig abgesessen ist.

Historia, quævis insimus dici soleat cognitionis humanæ gradus, quippe quæ sensuum solum beneficio acquiruntur; haud insimum tamen, sed maximum generi humano præstat usum. Philosophis phænomena omnia suppeditat, & aniam præbet rationes rerum reddendi; eamque ob causam fundatum & matrem Philosophiaz jam dudum habitam & adhuc, saltem a senioribus, jure meritoque haberi deprehendimus. Et quemadmodum qui fontem adit, facilius rivulos inde fluentes investigat: ita etiam optima & certissima via est inveniendi novas veritates, insilere veterum investigatorum vestigiis & attende-

A

xv

re qvomodo notæ veritatis antea detectæ sint &
inventæ. Scientiæ naturalis Cultores historiam
& experientiam principium assertionum suarum
betissimi agnoscunt, sibiqve ab hypothesium
illecebris attentissimi carent. In Doctrina mo-
rum ac virtutibus & vitiis explicandis, exem-
pla historica magno usui sunt Doctoribus, qvi
bus historia est tanquam Philosophia ex exem-
plis. Politicas regulas res gestæ suppeditant
Regentibus, eorumque ministris, immo qvo-
rumvis ordinum civibus, ut officio suo rite fun-
gi queant; ex præteritis enim judicamus de præ-
sentibus, & ex præsenti rerum stato, quantum
in homines eadit, de futuris quasi divinamus.
Prudentia rei militaris ex temporum monumen-
tis felicissime colligitur. Ex memoria rerum
in Ecclesia gestarum non exiguis redundat fru-
ctus; refert namque veræ Religionis & Chri-
stianismi originem, fata, incrementa, decre-
menta, una cum caussis eorundem genuinis,
multisqve aliis, qvæ Ecclesie & ministro &
membro non solum scitu sunt utilissima, sed
etiam maxime necessaria. In vita denique
communi nihil magis necessarium, nihil utilius
&

3

& jucundius est historia, qvæ alieno periculo
sapere nos docet & ipsa praxi præcepta com-
mendat, qvæ felicitatem hominum quam maxi-
me promovent. Probe autem observandum,
qvod fertur proverbio: alia legunt in historia
pueri alia viri; haudqvaquam enim absolvit
lectionem historiæ qvorundam meminisse nomi-
num, eventuum & ærarum; requiritur insuper
ut nexus percipiantur causarum & eventuum,
atqve ut applicatio instituantur rerum gestarum
ad gerendas. Plura de usu historiæ politicæ
scire qvi desideraverit, audeat elegantissimum
tractatum de l' usage de l' Histoire par l' abbé
de saint Real, qvi reliquias qvoad nervosam
brevitatem, dubiam facile reddit palmam, in
hoc argumento. Præcipuum autem & dignis-
simum in qvo, circa lectionem omnis generis
historiæ occupetur studium & attentio nostra,
est detectio rectricis sapientiæ & investigatio le-
gum providentiae Divinæ, qvæ ex collatione
fatorum & fatorum, in historia ocurrentium,
sepius inotescunt. Sancissimam voluptatem si-
mulqvs sumimum solatium præberet hic labor o-
mnibus, qvos tenet amor & reverentia Nu-
mero

minis; sed nec meliora occurrent arma ad resundendam improborum proterviam eosque convincendos, qui homines & creaturas se esse oblii, his nostris temporibus, sub superbo fortiter intelligentium titulo, bellum Religioni & providentiae indixerunt. In adeo sublimi hoc argumento imbecilles ingenii vires pericitaturi, majorem in modum C Lectorem rogatum volumus, ut favore & benevolentia innocuos conatus amplectatur.

§. II.

Qui modo intellexerit relationem, quæ inter Deum est & creature, haud difficulter inde concludere poterit huic quam maxime incumbere, ut, si per dores naturæ licuerit, divinas agendi, dirigendiique rationes, quam diligenter observet; adeo ut ex sola creatoris & conservatoris notione, ac creaturæ rationalis, necessitas historiæ providentiae Divinæ, prono, quod ajunt, fluat alveo; clarius tamen id ipsum adhuc nobis patescet, si consideraverimus I:o fines divinos, qui ex natura rerum crudendi sunt; jam vero situs noster & conditio in hoc universo, totusque tam quoad corpus quam

quam animam apparatus eo omnino collimat,
ut gloriæ divinæ rādiis detegendis apii eva-
damus; non enim frustra nos posuit Deus in
hoc elegantissimi m̄ndi theatro, instruxitque
organis tensoriis ~~ad~~ ^{naturā} sphæræ coaptatis, qvibus
instrumentorum loco utamur; sagaci præterea
intellectu, viribus intellectualibus, desiderio
sciendi, bonoqve mentis gustu, qvi nimis
in his quam maxima nos voluptate afficit; sed
ut imprimis opera Ejus, inqve illis gloriam Crea-
toris, Conservatoris atqve Directoris revele-
mus, miremur atqve extollamus. Nec minus
attentas mentes afficiunt vestigia Divinæ pro-
videntie, quam ipsius Creatoris gloria, & eas-
dem nutui omnipotentis humiliter te subjecere
docent atqve sua sorte contentas vivere; unde
pax animæ & felicitas. Non enim homo felices
reddi possumus, nisi quatenus finibus hinc Di-
vinis convenienter egerimus; unaqvaq; enim crea-
tura eatenus perfecta & felix est, quatenus si-
nes a Deo intentos naturæ ejutdem conformes
obtingat; qvi si obtenti perfecte fuerint,
creatura illa perfectissima erit; concludimus pro-
inde nihil magis decere ratione præditam crea-

turam, quam ut observet opera Divina, impri-
mis, quæ illam proxime contingunt. Qvod si
denique

III:o Naturæ lege nobis incumbit gloria le-
gere providentiarum vestigia; tanto magis Christi-
anos decebat, quanto sanctiori pignore ad pre-
standam Domino fidem sunt obstricti. Fatemur
quidem aliquid, qvod huc pertinet in vulgari-
bus libris historicis inveniri; nihil tamen seculis a
singuli qui legunt historicos, tanta mentis recti-
tudine, tanto judicij acumine, tantoqye scien-
tiae appatatu non sunt instructi, ut in quavis hi-
storia, quæ huc faciunt perspicere & colligere
possint, & paucissimæ deinde sunt historix, quæ
nexum consiliorum & eventuum, caussarum & ef-
fectuum rite exponunt, ut inde, quantum directri-
ci manui debeatur, colligi facile queat. & tanti
præterea momenti negotium, si quicquam
aliud, singularem diligentiam poscit; imprimis
cum plurima ad hanc historiam pertinentia
vel ex plurium seculorum collatione deduci de-
beant, vel ita sint comparata ut in historijs
locum haud inveniant, sed inter annos nume-
rentur. Cumqye hos ipsum unius hominis o-
pus

7

pus non sit, sed ut inexhaustæ utilitatis! ita
& infiniti laboris; optamus & desideramus, ut
viri eruditio[n]e & pietate clari plures, piis &
sedulas manus eidem admoveant! Et licet
qvidam huic rei aliquid praesertim, nemo ta-
men adhuc, quantum quidem nobis innotuit
vel totum hujus historiæ ambitum explicavit,
vel in singulari argumento aliquo rei dignita-
tem exhausit. Idem hoc desiderium, quod ad
partem historiæ divinæ providentiae attinet, du-
dum significavit magnus & de republ. litera-
ria meritissimus Verulamius, Lib. II. cap. XI.
de augmentis scientiarum, desiderata Nemeleos
historiæ ideam tradit & simul usum ejus indi-
cat amplissimum.

Historia, inquit, Nemeleos incidit quidem
in calamos nonnullorum priorum virorum, sed
non sine partium studio: occupata autem est
in observanda divina illa convenientia, quæ non
nunquam intercedit inter Dei voluntatem re-
velatam & secretam. Quamvis enim tam obsecu-
ra sint consilia & judicia Dei, ut homini a
nimali sint imperficiabilia, quin etiam laepius
corum oculis, qui prospiciunt e tabernacu-

lo, se subduant, divinitatem, sapientiam
liqando vilium, per vias ad suorum confirma-
tionem, & confirmationem corporis qui tanquam
sunt Deo suo in mundo, ea, quasi majori
bus characteribus descripta, sic propontre con-
spicienda, idcirco (sicut loquitur Propheta) quia
vis etiam in curlo perlegere possit, h. e.
ut homines mere sensuales & voluptarii, qui
sjudicis illa divina praedicta testinant, neque
cogitationes suas in ea unquam desigunt, ta-
men quavis propere currant, & aliud agant,
ipsa agnoscere cogantur. Talia sunt vindictæ
meræ & inopinæ, consilia divina per amba-
ges rerum tortuosa & suspendas spiras, tan-
dem se manifesto expedientia & similia. Non
nulla etiam, quæ pluri historiæ Nemeios
concernunt tractatus citati Lib. VIII. cap. II.
adferuntur. Quamdiu autem, ut nostrum hoc in-
puncto, desiderium adimpleatur, vovemus &
expectamus, quæ præstare poterit commoda
talis providentia. Divinitate historia meditabimur,
animos simul metiri conantes amplissimum ejus-
dem augustæ historiæ ambitum ut exciremus
animos nostros ad attendendum ad providentia.

Di-

Divinæ radios, qvi in operibus Ejus sele sistunt
venerandos & suscipiendos.

§. III

SApientissima & opuma dispositio mundi & omnium in eo rerum sibi invicem interuenientium, Dei providam curam omnibus, qvi modo id ipsum observandi facultate gaudent, luculentissime ob oculos ponit. Ita enim omnia sapienter constituta sunt, ut finibus divinis conformiter singula pro situ & natura universalem creaturis usum præstent; sive enim corporum attributa & proprietates, sive elementorum naturam, sive dispositionem, ordinem & motum corporum hujus systematis totalium, sive naturæ leges, & harmonicam agendi rationem consideraverimus, aliave, qvæ infinita hic numero occurunt, in omnibus & singulis benevolentissimam & sapientissimam providentiam dategemus. In tanta & tam stupenda rerum creatarum varietate, nihil certe qvicquam est, qvod a conciono & elegantissimo ordine & communi utilitate abludit. Et in singulis corporibus nihil prolsus desideratur qvod eorum perfectioni, elegantia, conserva-

tioni & usui inservire poterit. Præcipue coræ
 cordiqve Deo tuere singula viventia, qvibus opti-
 me prospexit omnib⁹, qvæ illis ad felicitatem pro-
 futura essent; adeo ut Dei manus nec in mi-
 nimis & abjectissimis desideretur; qvorum ad-
 mirabilis fabrica & usibus ac vitæ generi a-
 ptissima membra, intelligentiam summam ar-
 guunt operatricem. Hoc cum in talpa perpende-
 ret Cardanus, talpa ipse interdum cæcior, a
 talpa vitum recepit, referente Morhofio, ac
 in hæc tandem prorupit verba: palam igitur
 "est naturam in cunctis sollicitam, mirum in
 "modum, tuisse, nec obiter, sed ex sententia
 "omnia providisse. Hominem qvod attinet, ut
 stupendam corporis fabricam, membra sapien-
 tissime instructa, mentis excellentes facultates,
 animæ & corporis mirandom vinculum racc-
 annus, vel provida circa paranda hujus vitæ e-
 molumenta Numinis cura in stuporem obser-
 vatores dare poterit. Qvædam rerum crea-
 turam ei cibum præbent, & ita qvidem, ut
 fere a sciente nutriam desideretur; ciborum
 autem qvæ vulgarissima sunt genera, palato ma-
 gime attrideant, sanitati qvam minime noxia
 sint;

sint; alia inservient, ut medicamenta, sanitati ejus; quædam destinata sunt corpori tegendo, conservando atque exornando; quædam unde habitacula, instrumenta & suppellectilis, constructuantur; quædam etiam innocuae hominibus voluptati concessa sunt; & quis omnia recensere poterit, quibus clemens providentia nobis prosperavit, modo illis rite, finibus divinis, convenienter & naturæ conformiter uteremur. Sans denique quibus faventissimum perversis hominibus Numinen castigat homines, eorum, superbiam aliave funesta vicia reprimit; qua de re *Augustinus*: ob nostram superbiam curat Deus, ut vilissimæ res peccata nobis infligant; posuit Deus per uxum plectere Pharaonem; sed misit tantum ranas. Ex hac itaque sapienti dispositione & rerum coordinatione certo certius nobis constat, non summi Dei tantum existentia; sed provida etiam rerum creatorum cura. Hunc enim nekuma casu fortuito existere quis assertere audet?

Pudeat ergo Atheos, qui sole meridiano splendente cæcutire malunt, quam videre. In suboream etiam dentur omnes, qui opera hæc

obiter intuentur, & per illa ascendere nolunt
vel negligunt ad ipsum Creatorem; cujas ta-
men gloriam illustrare, naturali vinculo, re-
nentur. Agnoscemus etiam Dei bonitatem &
gratiam, quæ concessit tot beneficia nobis,
qui non sumus digni, ut illis fruamur. Ve-
neremur quoque summam potentiam, cujas
opera nostrum infinito superant captum.

§. IV.

Veniamus ad ea, quæ scopum nostrum.
propius contingunt, conservationem.
videlicet ac gubernationem rerum omni-
um. Hoc quod intuemur universum, demto
seculi tertio ferme seculo, sex mille annos per-
sistisse ex histeria colligitur. Cum vero omnia
in mundo obvia, continuas mutationes &
vicissitudines deprehendentur subire, a se ipsis nec
esse, nec persistere possunt. Quemadmodum
enim res contingentes & successivæ rationem.
existentiæ suæ in se ipsis non habent; sic et
jam neque conservationis habere possunt; non
enim minoris virtutis est existriam rei conti-
nuare, quam eandem largiri. DEUS igitur o-
mnis adhuc conservat; id quod oculis videre
mani-

manibusque palpare possumus. In hac conser-
vatione & universalis circa res creatas provi-
dentia, infinita semper & ubique intelligentibus
obversantur. Divina non potentiae tantum,
sed sapientiae quoque & bonitatis documenta; ni-
hi! enim ablutus a sapienti semel instituto ordi-
ne, finibusque divinis; immo nec ea quidem
qua prætergenerationes & naturæ errores dici
conveverunt providentiae repugnant; non e-
niam sine ratione sunt; neque ita continuantur,
ut sapientissimam naturæ ordinem pver-
tere possint; non enim species hybridæ propa-
gantur. Cum igitur omnes mutationes, cum ea-
rundem concinna & sapienti coordinatione, a nu-
tu divino & sapienti Numinis gubernatione
pendeant, earundem adcurata & sapiens recensio
ad historiam providentiae Divinae pertinet. Con-
servantur elementa naturalium, attributa cor-
potum & leges naturæ; singula enim & omnia
generantur, crescunt, decrecunt, putreficiant i-
terumque exsurgunt, hodie, ut ab initio mundi;
nisi forte ubi dixeta naturæ adversa naturam debi-
litaverit; redeunt post multas mutationes & sta-
tus diversos iterum in pristinum statum elementa
vul-

vulgaria, seu corporum homogeneorum collegia
majora; in vicissitudinibus meteororum summa
conspicitur & benevolentissima providentia; qvod
si unus alterve injurias aëris accusaverit, uni-
versitatem tamen rerum perpendentes aliter sen-
tient. Telluris metamorphoses casui, quidem
cæco a cæcis adscribuntur; sed cum omnia ri-
te consideraverimus, etiam ibi incessabilem de-
prehendemus sapientiam; consideres modo mon-
tes, fluviorum cursus, metallorum detectio-
nes, diluvii documenta veritatis historiæ sacræ
inefragabilia testimonia, aliaqve ejusmodi nu-
mero infinita. Si præterea petagrare & per-
lustrare in specie voluerimus tria naturæ regna,
elucefcet in œconomia & mutationibus eorum-
dem Dei optimi provida cura & moderamen.
Regnum, reliquorum basis, minerale, qvod mutu-
um dat iterum recipit & ita conservatur ac viget:
mineraha destruantur; sed rursus accrescant; fodi-
næ evacuant, post aliquod temporis spatium rur-
sum minera recuperare feruntur. Celeberr. Boyle
in tract. chymist. pag. 360. refert in Gallia es-
se locum, Les caves Goutieres dictum, ubi
aqua, e superne fluens in terram, dura & ter-
rea

rea redditur atque in lapides permittatur, guttularum figuris aquarum, idque vel seorsim vel imbricatum. Aliud memorabile exemplum Idem narrat: in India, inquit, orientali, evacuatibus fodinis adamantum, post aliquos annos, novi exercent adamantes. Salia in auras dispersantur, corpora vegetabilium & animalium ingrediuntur; sed & iterum matribus appropriatis unita colliguntur regaque proprio redduntur. De principio phlogistico, omnibus regnis communi, & ubique eodem, aqua portione sapienter pro usibus distributo, legi meretur *Stahlus* in observationibus. Lapides comamutae pulverem constituunt, aquæ miscentur, in aëre natant; terra naturalium basin constituit; sed redit in putrefactione, præcipitatur, colligitur; pulvisque iterum in lapideam concrescit duritiem. Progrediamur ad regnum vegetabile, ejusque œconomiam; ubi adhuc luculentius providentia Divina conspicitur: partculæ herbæ ingredientes, eamque constituentes varii generis, in terra, aqua & aëre latent, nec vel hominum sapientissimus illas recte demonstrabit, mediumque vegetationis, quo tam stu-

suspendæ elegantia & concinnitatis fabricam, legibus naturæ conformiter, constituunt, tam diversas partes, colores, odores, sapores & virtutes plantis largiuntur. Has tamen particulas conservat Deus, & legibus suis jugiter attemperat, ut ordinationi sapientissimæ obedient, ac tot genera, quoque species & individua herbarum seu vegetabilium, determinata hac vel illa magnitudine, quotannis producant; ita accuratissimam vegetationis in singulis plantarum individuis curam gerit; quod idem de propagatione earundem dicendum erit; quæ juxta legem in creatione latam sit per semina, quibus mirabilis adeo natura data est, ut si uspiam alibi hic profecto digitus Dei agnolci debeat; quam pulcher hic apparatus, finibus sapientissimis exesse conformis! sed conservante & providente praesenti Numine ita sustentatur in hunc usque diem, viget & procedit. Favent florulentæ tempestates, venti farnam genitalem, ubi opus, in pistilla deferent, infecta quoque alicubi officium pronubæ praestabunt. Credis ne haec omnia sine sapienti directione ita peragi? Eandem quoque provi-

dentiam circa multiplicationem plantarum per
 getmimas, stolones & folia observare licet. Por-
 ro qvod ad plantarum propagationem regniqe
 per totum globum nostrum vegetabilis exten-
 sionem, non tantum providum Numinis sapien-
 tissime in creatione ad hunc finem obtinendum
 disposuit, ut seminum hic tantum rationem habe-
 at, qvomodo optime seminis dispersio in dissita
 loca per coronas eorundem, acceptamve aptam
 alias structuram, qvam in hunc usqve diem con-
 servatam videmus; sed sunt qvoqve qvæ vulgo
 casibus fortuitis adscribuntur, qvorum ministerio
 hæc peragi ita jubet Divinum Numen. Huc
 pertinet diluvium, aquarum fluviorumqve in-
 undationes, venti & procellæ &c. sed & aves
 aliaqve animalia Floræ regno hoc in puncto ope-
 ram suam commodare tenentur. Hinc nulla
 loca, immo nec montes altissimos, nec fun-
 dum maris plantis carere deprehendimus, ca-
 libus videlicet, qvibus ferendis per naturam
 apti sunt. Hæc & similia, si animo nobiscum re-
 putamus Deum tam præsentem, tantumqve in
 minimis reperiemus ac in maximis. Observa-
 cu qvoqve multa hic digna occurunt circa

fl. rendi tempus plantarum, vires, crescendi loca,
 qvod Deus propiciat qvorumcunque locorum &
 temporum necessitatibus & commodis; sed singula
 perteqvi non licet, pauca indigitasse sufficiat;
 qvod si quis qvædam eorum quæ allata sunt
 potius ad articulum de creatione referre voluerit,
 velim saltem perpendat Deum, peracta creatio-
 ne, non cessare esse Deum; neqve creaturis tan-
 tum dare poterit, ut sine Eo persistant; & ip-
 se præterea Salvator ad herbas provocat,
 Deinque eas in praesenti vestire docet: si inquit
 Deus græmen agri sic vestit: nonne multo
 magis vos? Luculentissime autem omnium
 conspicitur prævida Dei cura in regno animali.
 Ut enim ibi perfæctissima occurunt naturalia,
 & magnificèntissimus ubique apparatus, ita
 quoqve clarissime conspicitur divina providentia.
 Singularum specierum œconomia aliquid peculi-
 are, idemqve prorsus mirabile & stupendum ob-
 servatoribus exhibet; nec id tantum in perfe-
 ctioribus animalium classibus obtinet, sed et
 iam in vilissimis qvibusque animalculis observa-
 tur; qvod insecta, vermes & Zoophyta docent,
 qvorum in œconomia tot sapientia & bonitatis
 di-

divinæ miracula detexit recentiorum industria.
 Hæc autem omnia ita adhuc conservantur, ut
 ab initio constituta sunt; adeo ut nihil in ullo
 punto desideretur, neque natura post tot se-
 culorum decursum ullo pacto deficere depre-
 hensa sit. Eo autem hic manifestiora nobis
 occurunt providentiae vestigia, quo magis spon-
 tanei sunt motus animalium, eorundemque fata
 fortuitis casibus magis subjecta esse videntur. In-
 finita hic occurunt observanda tam circa gene-
 ralissimam totius regni, quam generalem
 classum, ordinum & generum, tum etiam
 specialem specierum & specialissimam individuo-
 rum curam; sed cohibet ab his deliciis nos
 temporis ratio. Verbo tantum exempli loco
 citemus, conservationem specierum, etiam il-
 larum, quæ rspinis quam maxime expositæ es-
 se videntur; proportionatum numerum sexus
 utriusque & omnia ac singula cibandi rationem,
 quæ tanti esse momenti deprehenditur, ut sa-
 cratior etiam scriptura illo argumento ad corro-
 borandam fidelium fiduciam utatur Matth VI;
 26. hinc Psalmista: omnium oculi Te expectant
 & das illis cibum in' illorum tempore, aperis
 manum Tuam & satias otiose vivens cum bene-

placito. Immo specialem præterea animalium curam a Creatore gerit, ipse nos docet, passus tamquam vilissimi animalculi exemplo, Salvator Matth: X; 29. Huc pertinet etiam, quæ de æquilibrio regnum observarunt Hist. nat. Doctores; unumquodque regnum reliquis intervicit & suum tandem recuperat, adeo ut hic pulcherrimus rerum circulus observetur. Ulterius, inter genera & species naturalium sapiens conservatur æquilibrium; unde rationem morborum, calamitatum in unam alteramve speciem incidentium & quorumcunque malorum &c. intelligere poterimus, hinc destinavit Deus, ut una species alteri sit cibus; quod si multiplicatio nimium unius speciei procederet, altera penitus forte interiret & finibus suis excederet Creator. Cum itaque in mentem nobis revocaverimus Deum hoc universum tanto temporis spatio conservasse, cumque non minoris sit virtutis rem conservare, quam acquirere Ita vestigia potentiae divinæ sapientiae & bonitatis æque cluent ex conservatione, ac ex creatione; Et quidem eo luculentiss cum illa in sensu nostros, indices, incurrat, hoc vero non item * Ita qui pro-

probe observat quid vires naturæ valeant, quid
ve ferre reculent, non plus rebus creatis tribuet,
quam fas est; idolatriam, superstitionem & ma-
terialismum evitabit, Deoq; quod suum est, ad-
scribet. III:o Cum Deus providam gerat euram re-
rum etiam vilissimarum, concludere possumus,
Eum multo magis nobis prospèrurum, qvorum
in usu res etiam & creatæ sunt & conservan-
tur. Quid ergo anxio opus est dolore?

* Inter Atheos hodiernos nihil frequentius est,
quam providentiam D. negare eidemque qui-
buslibet argumentis contradicere, quod exem-
plum docet Joannis Willmot, Comitis de Ro-
chester; quantum vero ad retinendam eorum
dem Atheorum pervicaciam argumenta ex pro-
videntia divina & clarissimis ejusdem vesti-
giis petita, efficere possint, ex historia predicta
Comitis a Gilberto Burneto edita, atque ser-
mone funebri in obitum ejusdem Parsonis lau-
culentissime patet.

Doctrina & moribus lornatissimo.

CUlmina dum Pindi descendis, amice venuste,
En specimen profers ingenii nitidum.
Gratulator ex animo Libi premia digna laborum,
Vero fausta din sic Libi cuncta cadant!

H. J. REINIUS.

Högtärade Herre,

THeit tankebarn, som min K. Kianno Far
der födt til werlden, fagnar mig så mycket
högre, som det gifwer ei allenast mig, utan och
många äldre god anledning, at ei så löftigen an-
se den Högstas vägar, räd och regering, som
man allmänt plagar. Thet wore önskeligit, at
man efter vår Herres anstalter använde mera
tid på det som tienar til Guds sanna kiænnedom
och menskians timmeliga och ewiga wel, en thet,

Jom allenast retar våra wangettiga tanckelekar.
Titter! som jag wet, at Bladets tilväxt är Bidro-
kens huggnad, så önskar jag, at de begge måga
grönskas, både sommar och winter! förblifwa an-
de

Min Herres

Hörsamme tienare

MICHAEL BLADH
Österbotninge.

2023-07-29 14:24

www.english-test.net

MICHAEL BLAUM